



Frigjøring fra følelsene og de tilvante forestillingene

Taler

Olemic Thommessen

Dato

11 oktober 2014

Sted

Den gamle stortingssalen på Folkemuseet

Omstendigheter

200-årsdagen for Stortingets første møte

1 Kjære alle sammen,

For nesten nøyaktig 200 år siden, 11. oktober 1814, stod Norges første stortingspresident, Christian Adolph Diriks, i dette rommet og sa at

5

Kong Christian Frederik har gjengivet Kronen i Folkets Hænder. Agtværdige Medbrødre! Rigets Udvalgte Mænd! Eders Sindighed, Eders Viisdom skal bestemme Fædrenelandets Skjæbne.

10 Det var nettopp fedrelandets skjebne det stod om da Stortinget for første gang i historien ble samlet 7. oktober 1814.

I dag er det altså på dagen 200 år siden den viktigste nyskapningen i den norske grunnloven av 17. mai 1814 - Stortinget - begynte sin virksomhet.

15

Og det var ikke bagateller som ventet de første stortingsmennene høsten 1814. Det gjaldt å redde så mye som mulig av fruktene fra det norske opprøret mot Kielfreden og det internasjonale spillet om Norge.

20 Stortingsmennene som samlet seg i dette rommet kom fra nesten hele landet. Mange av dem - de aller fleste - ønsket egentlig ikke den unionen med Sverige som de nå var blitt valgt til å vedta og fremforhandle vilkårene for.

For dem fremsto det de hadde kommet til Christiania for å gjøre som å

25 akseptere et smertefullt og ydmykende nederlag.

30 Mange av dem kom fra lokalmiljøer der kampviljen fortsatt var sterk. De var valgt med forventning om at de skulle fortsette kampen for Norges fulle selvstendighet, til tross for både krigstrusler og overveldende motstand fra de europeiske stormaktene.

35 For mange av dem ble møtet med Stortinget også et møte med alvorlige realiteter. Et møte der gamle idealer og nye virkeligheter måtte brynes mot hverandre.

Eders Sindighed, Eders Viisdom skal bestemme Fædrenelandets Skjæbne.

40 Det var en påminnelse til alle om at følelsene ikke kunne få styre de viktige valgene som nå måtte gjøres.

45 Diriks overlot presidentvervet til Wilhelm F. K. Christie den dagen. Og Christie klarte å løse forsamlingen mellom de mange skjærene i sjøen på veien mot en løsning som både reddet Grunnloven og freden i Skandinavia.

Det som stod på spill var Europas frieste grunnlov. Men ikke bare det. Det handlet bokstavelig talt om liv og død. Om krig eller fred. Og om vilkårene for nasjonens videre utvikling.

50 Sterke krefter var i sving. Både i Norge og Sverige var det mange som var misfornøyde med den fredsavtalen som var inngått. De ville la ideer om nasjonal heder, krigens ære og offervilje få styre, som de hadde gjort så ofte.

55 Det var i dette klimaet lederne på begge sider måtte tre frem og ta ansvar.

På svensk side var den gamle feltherren Carl Johan en av dem som skjønte det. Han førte en politikk som var mer tilbakeholden og pragmatisk enn den svenske kongen og svenske eliter syntes sømmet seg.

60 I Norge spilte Christian Frederik en tilsvarende rolle, da han i august satt sin egen person og posisjon til side, av hensyn til det større målet om å bevare Norges selvstendighet og nye grunnlov.

Da Stortinget åpnet i oktober, hadde Norges nye folkevalgte organ igjen

overtatt ansvaret for Norges fremtid.

70 Det tjener både stortingspresident Christie og den forsamlingen han presiderte over til ære at de til slutt klarte å ta et steg tilbake. At de klarte å frigjøre seg fra følelsene og de tilvante forestillingene. De tok det store ansvaret som hvilte på deres skuldre alvorlig.

Kanskje er dette når alt kommer til alt den viktigste lærdommen vi kan ta med oss i jubileumsåret.

75

Vi - særlig vi som lever i en parlamentarisk hverdag - tar hele tiden valg. Noen ganger krever det mer av oss å holde igjen, tenke oss om en ekstra gang og velge pragmatisme, heller enn å gi etter for press fra alle kanter. Eller de følelsene som måtte rive i oss.

80

Slik var det også på det første stortinget i 1814. Henvisningene til ære og heroisme var mange i 1814.

85 Men hvilke er de heroiske øyeblikk i en nasjons historie? De handlinger vi er stolte av, som vi gjerne identifiserer oss med og løfter frem ved de store nasjonale anledninger? Det er gjerne de store slag der ære måles i blodsutgydelse. Fremtidens verdenssamfunn vil ha behov for andre forbilder, forbilder som kan vise klokskap, evne til pragmatisme og fremtidsrettede beslutninger.

90 Det dramatiske året 1814 endte med at nettopp de verdiene vant frem, takket være at ledere på begge sider klarte å heve blikket.

95 Den historiske stortingssesjonen som startet i dette rommet for 200 år siden var den avgjørende siste etappen på veien mot det fredelige og for Norge så heldige utfallet av «det utrolige året 1814».

100 Også i de første årene etter 1814 måtte Stortinget påta seg rollen som Grunnlovens forsvarer. Stortinget har stått i sentrum for utviklingen av det norske folkestyret gjennom disse 200 årene, og nyter den dag i dag svært stor tillit i befolkningen.

Stortingets sentrale rolle i landets liv er ekstra tydelig i disse ukene vi nå er inne i. Vi gikk rett fra trontaledebatten til denne feiringen av Stortingets 200-årsdag.

105

Og når vi i morgen begynner behandlingen av statsbudsjettet for neste år, er det igjen landets fremtid og utvikling det står om. Selv om vi heldigvis ikke behøver å frykte like dramatiske konsekvenser som de gjorde i 1814.

110

Kilde

www.stortinget.no

Emner

Demokrati, Jubileumstale, Storting

115

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/frigjoring-fra-folelsene-og-de-tilvante-forestillingene>

120

125

130

135

140